

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
УКРАЇНИ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	5
1.1. Інвестиції: сутність, класифікація та основні методи залучення капітальних інвестицій.....	5
1.2. Сутнісні характеристики конкурентоспроможності підприємств.....	6
1.3. Методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності і конкурентоспроможності підприємств.....	7
2. СУЧАСНИЙ СТАН КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ.....	12
2.1. Інвестиційна діяльність підприємств Запорізького регіону.....	12
2.2. Ефективність інвестиційної діяльності підприємств Запорізького регіону.....	16
2.3. Підприємства з точки зору оцінки конкурентоспроможності.....	18
3. ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	23
3.1. Напрями покращення управління інвестиційною діяльністю як фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємств.....	23
3.2. Заходи щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств.....	25
ВИСНОВОК.....	27
ЛІТЕРАТУРА.....	29

ВСТУП

На сьогоднішній день в умовах підвищення конкурентоспроможності, що є необхідним для сталого розвитку України, економіка країни потребує негайних та ефективних дій, які сприятимуть залученню іноземних інвестицій.

Актуальність даної теми роботи полягає у тому, що будь яка економіка не в змозі ефективно функціонувати без залучення різного роду інвестицій таких. Особливо гострою ця проблема відчувається в економіці нашої країни яка перебуває в процесі розвитку та регенерації. Тому інвестиційна діяльність займає одне з перших місць в умовах розвитку нашої держави.

Метою роботи є аналіз ефективності конкурентоспроможності підприємства та обґрунтування напрямів її підвищення.

В ході написання роботи були поставлені наступні завдання:

- розкрити сутність поняття інвестицій;
- дослідити основні методи залучення інвестицій в економіку;
- дати сутнісну характеристику поняттю конкурентоспроможності;
- висвітлити методіку оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства;
- дати загальну характеристику конкурентоспроможності діяльності підприємства;
- виявити проблеми інвестиційної діяльності в Україні;
- визначити шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств в Україні.

Об'єктом дослідження є економічний стан підприємств регіону та їхні відносини з інвесторами.

1. ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Інвестиції: сутність, класифікація та основні методи залучення інвестицій.

Інвестиційна діяльність підприємства являє собою цілеспрямовано здійснюваний процес формування необхідних інвестиційних ресурсів, збалансований відповідно до обраних параметрів інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) на основі вибору ефективних об'єктів (інструментів) інвестування та забезпечення їх реалізації. Інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.

Найчастіша помилка, що зустрічається в літературі, - ідентифікація поняття «інвестиції» з поняттям «капітальні вкладення», що в цьому випадку розглядається як вкладення капіталу у відтворення основних засобів як виробничого, так і невиробничого характеру. Проте, водночас, інвестиції можуть здійснюватися й у приріст обігових активів, в різноманітні фінансові інструменти, в окремі види нематеріальних активів. Отже, капітальні вкладення є більш вузьким поняттям і можуть розглядатися лише як одна з форм інвестицій, але не як їх вичерпне визначення 1.

В Україні теоретичне пізнання категорії інвестицій знайшло своє відображення в Законі України від 18.09.91 р. «Про інвестиційну діяльність» та в Податковому кодексі України, який вступив в дію з 01.01.2011 р. Проте, варто відмітити, що в цих Законах у визначення «інвестиція» вкладається різний зміст.

За Законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиції – це усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект 2.

У Податковому кодексі України говориться, що інвестиції – господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно [3].

Враховуючи законодавче визначення сутності поняття інвестицій, пропонуємо в подальшому розглядати їх як активи підприємства, які направлені на вкладання їх в господарські операції з метою забезпечення життєдіяльності підприємств.

В підприємницькій діяльності інвестиції класифікують наступним чином:

Таблиця 1.1– Класифікація інвестицій[1]

1. За об'єктами вкладання коштів (майна)	
Реальні інвестиції	вкладання коштів (майна) у реальні активи – матеріальні та нематеріальні (іноді інвестиції в нематеріальні активи, що пов'язані з науково-технічним прогресом, характеризують як інноваційні).
Фінансові інвестиції	вкладання коштів у фінансові інструменти (активи), серед яких преваюють цінні папери.
2. За характером участі в інвестуванні	
Пряме інвестування	здійснюють інвестори, які безпосередньо добирають об'єкти інвестування та вкладають в них кошти (майно, активи). Як правило, інвестори добре обізнані з об'єктом інвестування і знають механізми інвестування.
Непрямі інвестиції	ті, при яких інвестор вкладає кошти в активи підприємства без права керування ним і отримує лише частку в інвестиційному портфелі.
3. За періодом інвестування	
Короткострокові інвестиції	здійснюють на період до 1 року. До них належать короткострокові депозитні вклади, придбання короткострокових ощадних сертифікатів.
Довгострокові інвестиції	здійснюють на період понад 1 рік.
4. За формами власності інвесторів	
Приватні інвестиції	здійснюють фізичні особи, а також юридичні особи з приватним капіталом.
Державні інвестиції	здійснюють державні та місцеві органи влади, державні (казенні) підприємства з бюджетних і позабюджетних фондів, власних і позичкових коштів
Іноземні інвестиції	здійснюють фізичні та юридичні особи іноземних держав, спільні – суб'єкти певної держави та

	іноземних держав.
5. За регіональною ознакою	
Внутрішні інвестиції	вкладення суб'єктів господарської діяльності даної держави.
Іноземні інвестиції	вкладення іноземних юридичних і фізичних осіб, іноземних держав, міжнародних урядових і неурядових організацій.
Закордонні інвестиції	вкладення коштів в об'єкти інвестування за межами території даної країни (придбання цінних паперів іноземних компаній, майна тощо).

До інвестицій в основному відносять наступне:

- рухоме та нерухоме майно (будівлі, споруди, обладнання та інші матеріальні цінності);
- готівкові та електронні кошти, цінні папери (акції, векселі);
- майнові права на різні інтелектуальні цінності, ліцензії тощо;
- право користування землею та іншими природними ресурсами, а також інші майнові права.

За обсягом та значущістю капітальні вкладення є основною складовою частиною інвестицій, у нашій країні на них припадає близько 85% усіх інвестицій [15].

1.2. Сутнісні характеристики конкурентоспроможності

Г.М. Скудар стверджував, що конкурентоспроможність – це багатостороння економічна категорія, яка може розглядатися на рівні товару, товаровиробника, галузі, країни. Він обґрунтовує те, що конкурентоспроможність обумовлена економічними, соціальними та політичними факторами позиції країни або товаровиробника на внутрішньому та зовнішньому ринках [4].

М.О. Єрмолов під конкурентоспроможністю підприємств вважає «відносну характеристику, яка відображає відмінність процесу розвитку одного виробника від конкурента як за рівнем задоволення своїми товарами

чи послугами конкретної суспільної потреби, так і за ефективністю виробничої діяльності» [5].

Г.Л. Азоев вважає, що конкурентоспроможність – це здатність ефективно розпоряджатися власними і позиковими ресурсами в умовах конкурентного ринку. Виробництво і реалізація конкурентоспроможних товарів – обов’язкова умова конкурентоспроможності фірми, оскільки є результатом її конкурентних переваг по всьому спектру проблем управління компанією [6]. У цьому разі автором на перший план виносяться фінансоваскладова, а решта є похідними від неї, у тому числі й випуск конкурентоспроможної продукції. Вважаємо, що таке твердження не повною мірою відображає сутність конкурентоспроможності підприємства.

На думку М.І. Перцовського, конкурентоспроможність підприємства – це можливість проведення ефективної господарської діяльності та її практичної прибуткової реалізації в умовах конкурентного ринку. Це узагальнювальний показник життєвої стійкості підприємства, його вміння ефективно використовувати свій фінансовий, виробничий, науково-технічний і трудовий потенціали [7].

На думку П.Ю. Беленького [8], конкурентоспроможність підприємства є показником узагальнювальним, який відображає дієвість всього комплексу механізмів господарювання, і до дослідження проблем його забезпечення потрібно підходити комплексно з урахуванням усіх факторів і механізмів. Вважаємо таке визначення найбільш загальним та всеохоплюючим, проте саме в цьому є його недолік

1.3. Методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності і конкурентоспроможності підприємств.

Існує чимало пояснень поняття «методології» в різних наукових джерелах, частіше ж воно використовується у значенні як система методів та як теорія методу. Методологія визначається сукупністю дослідницьких

процедур, техніки та методів, а також способів збору й обробки технічних фінансово-економічних, екологічних і соціальних даних [9].

Сьогодні всі методи ефективності інвестиційної діяльності базується на загальноприйнятій формулі: початкові інвестиції при реалізації будь-якого проекту генерують в обсяг грошових потоків. Вкладений капітал, економічний результат у вигляді доходу виступають у ролі грошового потоку. Інвестиційна діяльність підприємства може вважатися ефективною тільки, якщо цей потік відповідає сумі початкових інвестиційних вкладень та забезпечує необхідну норму дохідності на вкладений капітал [10].

Виділені статистичні (що не враховують фактор часу) або традиційні (прості) методи оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів, такі як період окупності інвестицій – PP (PaybackPeriod) і коефіцієнт ефективності інвестицій ARR (AccountedRateofReturn. Дані методи є загальноприйнятим та широко використовуються протягом багатьох років як українськими, так і європейськими практиками задовго до того, як було визнано концепцію дисконтування грошових коштів.

Коефіцієнт рентабельності інвестицій (ROI) або рентабельності активів є один із основних показників конкурентоспроможності, що показує яку суму інвестиційних вкладень необхідно витратити підприємству, щоб отримати одну одиницю чистого доходу.

Метод розрахунку приведених витрат використовується для оцінки ефективності тих інвестиційних рішень, які не передбачають одержання доходу за наявності кількох варіантів проекту [11].

Вищеперераховані методи базуються на планових, фактичних та проектних даних за витратами та результатами, що обумовлені реалізацією інвестиційних проектів в подальшій ефективній інвестиційній діяльності підприємства.

Ефективність інвестиційного проекту відображає відповідність проекту цілям та інтересам його учасників. Оцінка ефективності

інвестиційного проекту відповідно до офіційно діючих методичних рекомендацій має ґрунтуватися на певних принципах.

Принципи оцінки ефективності інвестиційних проектів поділяють на три структурні групи. До першої відносяться методологічні – найбільш загальні, що становлять концептуальну основу дослідження та не залежать від специфіки майбутнього проекту. Тому пропонуємо включити до перелічених методів, що використовуються на емпіричному рівні дослідження, метод «спостереження» для більш прискіпливо гонагляду за прийнятими рішеннями з необхідною гнучкістю за контрольованими показниками інвестиційної діяльності (Табл. 1.2) [12].

Таблиця 1.2 – Принципи оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства

Методичні	Порівняння ситуацій «з проектом» і «без проекту» Унікальність Субоптимізація (suboptimization) Некерованість минулого Динамічність Погодженість Тимчасова цінність грошей Неповнота інформації Структура капіталу Багатовалютність Фінансування
Методологічні	Вимірювання Порівняння Корисність Узгодженість інтересів Платність ресурсів Максимальний ефект (результативність) Системність Комплексність Неспростовність методів Спостереження Асиметричність Адитивність Транзитивність
Операційні	Взаємозв'язок параметрів проекту Моделювання Організаційно-економічний механізм реалізації проекту Багатоетапність оцінки Інформаційна і методична узгодженість Симпліфікація

Перевагою сучасних методів та принципів оцінки ефективності інвестиційної діяльності, що представлені в таблиці 1.2, дають можливість приймати досить обґрунтовані управлінські рішення. при цьому рівень похибки є досить мінімальним.

Методи оцінки інвестиційної діяльності відіграють важливу роль в розвитку підприємств, адже від точності даного оцінювання залежить його подальший розвиток. З допомогою методичного оцінювання одержують

інформацію щодо інвестиційної привабливості підприємства, і в результаті – його конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність підприємства завжди виступала невід’ємною складовою в діяльності підприємства. Умови на ринку є досить жорсткими по відношенню до товаровиробників. Постійно ведеться боротьба за споживачів, тому підприємствам доводиться застосовувати всі свої знання і можливості та застосовувати їх на освоєння більшої частини ринку.

Для цього необхідно забезпечити високий рівень конкурентоспроможності підприємства, дослідження його специфіки та динаміки. Але необхідно пам’ятати, що для ефективності господарської діяльності підприємства та високого рівня його конкурентоспроможності, діяльність має вестися не тільки на внутрішньому, а й на зовнішньому ринку. Для цього проводиться оцінка рівня конкурентоспроможності на основі представлених методів. Оцінка конкурентоспроможності підприємства дає можливість визначити сильні та слабкі сторони його діяльності, нові можливості розвитку та потенційні загрози, що в результаті впливають на зміну стратегії управління та ефективного планування діяльності підприємства, спираючись на конкурентні переваги перед іншими підприємствами.

Визначення рівня конкурентоспроможності підприємства є початковим моментом планування його діяльності та розробки стратегії конкурентоспроможності. Для функціонування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства необхідна система оцінки конкурентоспроможності, яка б врахувала інтереси інвесторів, підприємств, споживачів, держави [13].

Існує чимало методів за допомогою яких проводять оцінку конкурентоспроможності підприємств. При класифікації методів оцінки конкурентоспроможності підприємства, їх поділяють на окремі групи за певною ознакою. Найчастіше такою ознакою виступає форма представлення результатів оцінки, відповідно до якої виділяють графічні, матричні,

розрахункові та комбіновані (розрахунково-матричні, розрахунково-графічні) методи (Табл. 1.3):

Таблиця 1.3 – Класифікація методів оцінки конкурентоспроможності підприємства [14]

Метод	Характеристика методу
Графічний	базується на побудові так званої “Радіальної діаграми конкурентоспроможності” або “Багатокутника” конкурентоспроможності”.
Матричний	базується на використанні матриці – таблиці впорядкованих по рядках та стовпцях елементів. Найбільш показовим прикладом може слугувати широко відома матриця БКГ (“Бостонської консалтингової групи”).
Табличний	являє собою варіацію матричного і тому не виділяється тут у окрему категорію.
Розрахунковий	– специфічні методи – методи, що дозволяють оцінити конкурентоспроможність підприємства по окремих аспектах його діяльності – виробничому, інноваційному, маркетинговому, фінансовому тощо; – комплексні методи – методи, що базуються на комплексному підході до оцінки конкурентоспроможності підприємства (оцінка конкурентоспроможності продукції, переваг підприємств-конкурентів, ефективної конкуренції, інтегральний метод тощо).
Комбінований	Включає в себе поєднання декількох методів.

Кожне підприємство самостійно обирає методи для оцінки своєї конкурентоспроможності. Та варто зазначити, що найефективнішим буде застосування одразу декількох з них.

2. СУЧАСНИЙ СТАН КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

2.1. Інвестиційна діяльність підприємств Запорізького регіону.

За умов економічної й політичної нестабільності підвищуються значимість моніторингу змін обсягів довгострокових вкладень, якими є капітальні інвестиції, задля мінімізації ризиків та невизначеності, що притаманні інвестиційній діяльності. Аналізуючи інтенсивність залучення інвестицій в Україну і її регіони протягом періоду 2010–2017 рр., можна відмітити пряму залежність зміни їх обсягу від економічної ситуації в країні та впливу кризових явищ на цей процес.

Якщо взяти період з 2013 по 2015 рік, ми можемо спостерігати спад надходження капітальних інвестицій. Саме в цей період політичної нестабільності в країні їхня кількість щороку зменшувалася, і саме на кінець 2015 року досягла однієї з найменших позначок у 219419,9 тис. грн (Рис.1.2).

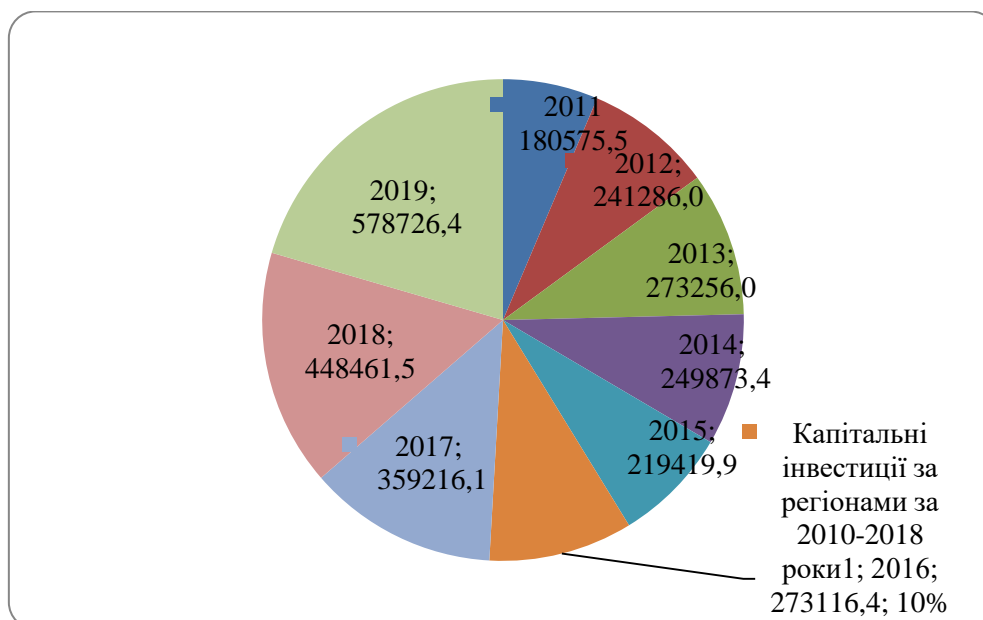


Рис. 2.1. – Рівень інвестицій в Україні за 2011–2019 р.р.[17]

Щоб залучити інвестиції, підприємство має бути інвестиційно привабливим, відповідати ряду загальноприйнятих характеристик.

Інвестиційна привабливість включає в себе не тільки економічні показники, а й якісні та кількісні. До них відносять оцінку політичного, соціального, правового та іншого середовища, що об'єднуються в одну категорію під назвою зовнішнє середовище. У внутрішньому середовищі оцінюється фінансовий стан технологічного потенціалу підприємства, що варіює кінцевий результат.

Запорізький регіон відноситься до найбільш привабливих регіонів України щодо інвестування завдяки великому промисловому потенціалу, наявності природних багатств, власним енергоресурсам, високому науково-технічному потенціалу, розвиненій транспортній інфраструктурі, розвиненій банківській системі та доступності до ринків України, держав СНД, Європи та Азії [16].

Таблиця 2.1 – Рівень капітальних інвестицій по регіонам України за 2016-2019 р.р., млн.грн[17]

Рік	2016	2017	2018	2019
Область				
Вінницька	7373,0	8301,9	11744,1	17626,5
Волинська	6166,8	6384,2	7041,9	8687,0
Дніпропетровська	25919,9	33169,0	42908,5	60288,6
Донецька	8304,3 ²	11902,2	17268,9	26979,4
Житомирська	4044,4	5573,5	7722,0	8742,3
Закарпатська	3778,4	4663,0	5623,7	7500,6
Запорізька	7794,3	11039,7	15879,7	15732,0
Івано-Франківська	9609,3	7947,6	9707,8	9393,7
Київська	24359,1	33411,4	34494,5	40713,4
Кіровоградська	4057,1	6355,3	7320,9	7181,5
Луганська	2060,1 ²	4122,2	3329,8	3219,3
Львівська	13386,5	18605,2	24105,9	28995,5
Миколаївська	5989,9	9730,2	11178,0	10099,2
Одеська	9983,5	16728,7	22299,7	23787,8
Полтавська	8337,9	15265,1	15855,6	18636,7
Рівненська	4334,2	4324,1	6126,8	7228,0
Сумська	3663,0	5762,6	6947,1	7749,9
Тернопільська	3827,5	4888,2	7150,6	8375,0
Харківська	11246,7	16545,9	19361,7	23551,3
Херсонська	3107,4	4591,3	7362,2	8853,2
Хмельницька	6809,3	9123,3	10499,9	11274,9
Черкаська	4485,8	6498,7	8144,2	11110,4

Чернівецька	2789,2	2668,8	2992,1	3720,6
Чернігівська	3550,2	5318,5	7351,1	8971,3

На сьогоднішній день сума інвестицій, що надходять до Запорізького регіону складає % від загальної суми інвестицій по Україні. Беручи дані з 2011 року по 2019 рік, ми спостерігаємо тенденцію приріст інвестицій в Запорізькому регіоні. Протягом періоду 2018-2019 р.р. кількість інвестицій залишається порівняно стабільною (2018 р. – 15879,7 тис. грн, 2019 р. – 15732 тис. грн.), що показано на рисунку 2.1.

За 2019 р. сума інвестиційного капіталу області склала 15732,0 млн.грн без урахування ПДВ. У порівнянні з сумою попереднього року, вона зменшилась на 147,7 млн.грн. Іноземні інвестиції вкладені у 347 підприємств області.

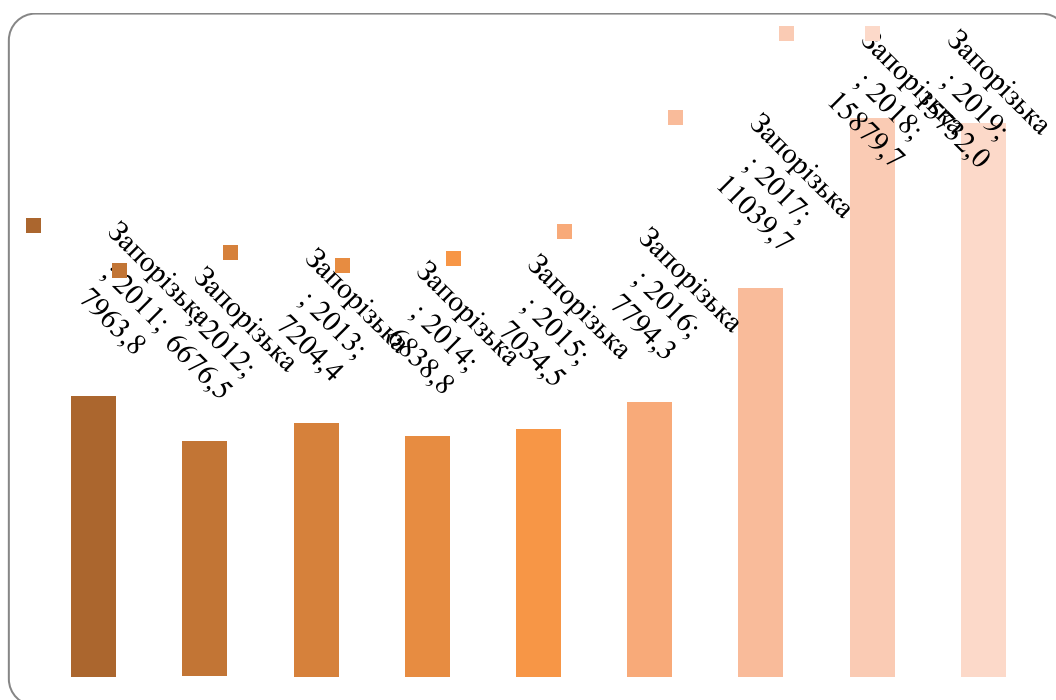


Рис. 2.1 – Капітальні інвестиції в Запорізькому регіоні [17]

Найвагомішу частку з них (95 % загального обсягу) становили інвестиції в матеріальні активи. Інвестиції в основний капітал склали 81 % загального обсягу капітальних інвестицій. У поліпшення об'єктів вкладено

9,9 % усіх інвестицій, у довгострокові біологічні активи тваринництва – 0,6 %, у придбання та створення інших необоротних активів – 3,9 %.

Головним завданням інвестиційної політики є стимулювання залучення іноземних інвестицій . Бо як показує статистика, основна частка усіх інвестицій, що злучаються, складають прямі іноземні інвестиції.

За даними інформаційного порталу м. Запоріжжя, продовж січня-грудня 2018 року в економіку міста надійшло 2,3 млн.дол. США іноземних інвестицій, вибуло – 9,2 млн.дол. США, курсова різниця склала -2,5 млн.дол. США. За результатом, загальний обсяг акціонерного капіталу нерезидентів станом на 31.12.2018 склав 855,6 млн.дол. США що на 1,0% менше, ніж на 01.01.2018 (864,3 млн.дол. США).

В економіку міста залучено 95% від обсягу прямих іноземних інвестицій області.

Приріст інвестицій спостерігався у сфері інформації та телекомунікації на 32,1%, у фінансовій та страховій діяльності – на 1,4%, у сфері ремонту, монтажу машин і устаткування – на 1,3%.

Капітал нерезидентів спрямовано, переважно, у промисловість, він складає 69,2% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій. В основному ці кошти залучені у виробництво продуктів харчування, напоїв та тютюнових виробів (20,5%), машинобудування (23,5%), металургійне виробництво (9,6%). Також варто зазначити, що основна частка інвестицій спрямовано в сферу оптової та роздрібної торгівлі, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (13,9%) та в сферу операцій з нерухомим майном (11,7%).

В економіку м. Запоріжжя інвестують з більш ніж 45 країн. Основні інвестори: Швеція, Естонія, Республіка Корея, Кіпр, Нідерланди, Ізраїль.

2.2.Ефективність інвестиційної діяльності підприємств Запорізького регіону.

Розвинений промисловий потенціал у поєднанні із багатими природними ресурсами, власними енергоресурсами, високим людським і науково-технічним потенціалом, прийнятною транспортною інфраструктурою та зручною доступністю є основою для інвестиційної привабливості Запорізької області.

Водночас, аналіз структури та динаміки (суттєве падіння) капітальних інвестицій та економічного становища (зокрема, велика зношеність основних фондів) області свідчить про наявність значних проблем. Обласна економіка не є достатньо диверсифікованою і великою мірою, маючи значну частину підприємств великого бізнесу, зорієнтованих на сировинний експорт, залежать від кон'юнктури зовнішнього ринку.

Для регіональної економіки потрібні швидкі та значні інвестиції, зокрема ПІІ, й відповідно, нові підходи до їх залучення. Необхідне інституційне забезпечення процесів залучення та супроводу інвесторів, тому важливим є питання створення місцевої агенції з інвестицій або ж формування відповідного підрозділу у структурі майбутньої агенції регіонального розвитку.

Аналізуючи загальну ситуацію по країні, спостерігаємо тенденцію скорочення прямих іноземних інвестицій за останні два роки. Кількість надходжень від іноземних інвесторів у 2018 році досягла найнижчого показника за останні 5 років. Порівняно з 2016 роком, коли кількість прямих іноземних інвестицій склала 9831,4 тис. грн., а у 2018 році їхня сума склала 1795,5 тис. грн. (Рис.2.2).

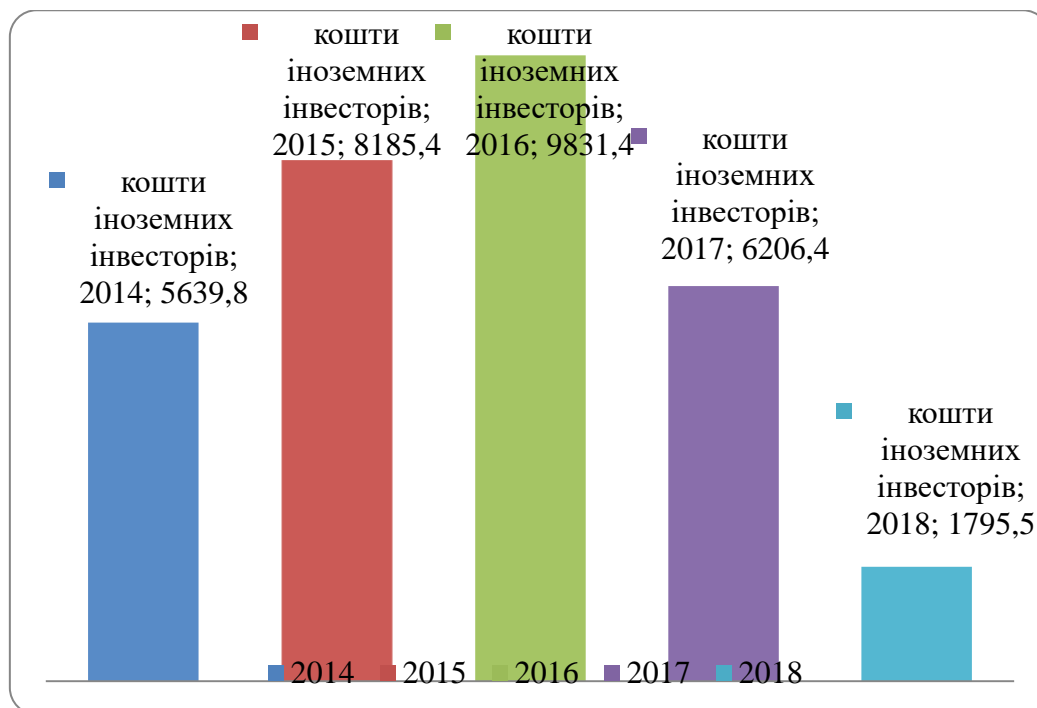


Рис. 2.2. – Прямі іноземні інвестиції за 2014-2018 р.р. (тис.грн.)[17]

Для більш ефективного залучення ПІІ на обласному рівні доречно було б чіткіше визначитися з ключовими галузями економіки, які мають можливості для зростання і реальну перспективу збереження чи виходу на нові ринки. Можливими засобами тут можуть бути стратегія ПІІ в регіон, «стандарти» роботи з інвесторами, які необхідно виробити за участі представників бізнесу та інститутів громадянського суспільства.

У січні–червні 2019р. в економіку області іноземними інвесторами вкладено 0,8 млн.дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу), проти 0,5 млн.дол. у січні–червні 2018р.

Зменшення капіталу за цей період становить 1,0 млн.дол. Обсяг внесених з початку інвестування прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку області на 1 липня 2019р. становив 912,7 млн.дол. США. З країн Європейського Союзу з початку інвестування внесено 705,7 млн.дол. прямих інвестицій (77,3% загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 207,0 млн.дол. (22,7%).

Інвестиції надійшли з 51 країни світу. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає 95,7% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр; Швеція; Корея, Республіка; Нідерланди; Естонія; Словаччина; Швейцарія; Бермудські Острови; Панама; Беліз.

На підприємствах промисловості зосереджено 639,8 млн.дол. (70,1%). Серед галузей переробної промисловості в машинобудування, без уравання ремонту і монтажу машин і устаткування внесено 201,9 млн.дол., у виробництво продуктів харчування, напоїв і тютюнових виробів – 190,0 млн.дол., металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування – 85,1 млн.дол. У підприємства оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів внесено 118,5 млн.дол., в організації, що здійснюють операції з нерухомим майном – 112,1 млн.дол., професійну, наукову та технічну діяльність – 14,4 млн.дол [18].

2.3. Вплив інвестицій на конкурентоспроможність підприємств.

Кожне підприємство має сформувавши ефективну стратегію конкурентоспроможності. При її виборі необхідно врахувати всі необхідні фактори, що здійснюють безпосередній вплив на цей процес, а в першу чергу, на прямий і непрямий вплив аналізу зовнішнього середовища на саме підприємство, ситуацію на ринку та забезпечити ефективне управління комплексом проблем, що впливають на формування конкурентоспроможності підприємства.

Національна конкурентоспроможність країни та інвестиції – це речі, які тісно і безпосередньо взаємопов'язані: чим більш конкурентоспроможна країна, тим вона успішніша в залученні прямих інвестицій. Наразі прямі іноземні інвестиції залучаються при умові довгострокових можливостей та перспективи і за чітко сформованою стратегією конкурентоспроможності. Вона ґрунтується наступних таких факторах, а саме: на інвестиційній

привабливості галузі, на конкурентній перевазі інфраструктурного забезпечення, впровадженні інноваційних технологій, ефективному використанні природних ресурсів, наскільки дешевою є робоча сила та ін.

Поєднання таких факторів, як вигідне географічне положення і наявність багатих природних ресурсів, висококваліфіковані трудові ресурси, забезпеченість матеріально-технічними ресурсами, довгостроковий потенціал ринку, відповідність ринковим цінностям Європейського Союзу, приваблюють інвесторів до України, створюючи нові перспективи для інвестицій та створюють умови для покращення репутації бізнесу та інвестиційної привабливості [20].

Показники конкурентоспроможності було досліджено на підприємствах Запорізького регіону, а саме: ПАТ «Запорізький механічний завод», ПАТ «Мотор Січ» та ПрАТ «ЗАВОД МГТ».

Табл. 2.2. – Показники конкурентоспроможності
ПАТ «Запорізький механічний завод» за 2014-2018 рр.

Назва показників	2014	2015	2016	2017	2018
Показники рентабельності					
Рентабельність власного капіталу	0,01	0,01	0,01	0,01	0,005
Рентабельність позикового капіталу	1,09	1,60	0,72	0,31	0,17
Рентабельність продукції	0,34	0,34	0,34	0,44	0,34
Рентабельність операційних витрат	0,12	0,62	0,14	0,07	0,06
Рентабельності діяльності	0,14	0,14	0,16	0,10	0,06
Показники фінансової стійкості					
Коефіцієнт фінансової автономії	0,93	0,93	0,97	0,953	0,949
Коефіцієнт фінансової залежності	1,08	1,07	1,03	1,050	1,053
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,18	0,13	0,50	0,68	0,94
Коефіцієнт фінансової стабільності	81,28	158,09	30,89	20,08	18,77
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,07	0,36	0,31	0,19	0,36
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,51	0,25	2,54	1,82	0,11
Коефіцієнт покриття	3,77	3,06	24,79	14,75	18,70
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,71	1,92	16,72	10,73	14,15
Показники ділової активності					
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,007	0,005	0,007	0,008	0,003
Коефіцієнт оборотності активів	0,07	0,06	0,07	0,12	0,10
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,23	2,25	1,69	3,36	1,18
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6,57	4,28	40,02	14,60	8,76
Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів	0,006	0,005	0,007	0,007	0,004
Коефіцієнт оборотності готової продукції	2,60	2,26	1,94	1,57	1,11
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	0,33	0,32	0,25	0,20	0,13

Примітка: сформовано автором на основі (Офіційний сайт ПАТ «Запорізький механічний завод»)

Як видно з таблиці 2.2 підприємство ПАТ «Запорізький механічний завод» у 2018 р. порівняно з 2014-2017 рр. знизив показники рентабельності власного і позикового капіталу, що в свою чергу вплинуло на зменшення рентабельності продукції підприємства.

Аналізуючи показники фінансової стійкості, виявлено зменшення фінансової автономії на 0,004, в результаті чого збільшилася фінансова залежність.

Аналіз ПАТ «Мотор Січ» також показав зменшення показників рентабельності. В порівнянні з 2014-2017 рр., у 2018 р. такі показники, як рентабельність власного та позикового капіталу досягли своєї найнижчої позначка (табл. 2.3).

Табл. 2.3. – Показники конкурентоспроможності
ПАТ «Мотор Січ» за 2014-2018 рр.

Назва показників	2014	2015	2016	2017	2018
Показники рентабельності					
Рентабельність власного капіталу	0,06	0,04	0,04	0,07	0,03
Рентабельність позикового капіталу	0,48	0,36	0,13	0,26	0,11
Рентабельність продукції	0,70	0,73	0,95	1,82	1,50
Рентабельність операційних витрат	0,41	0,36	0,30	0,88	0,57
Рентабельності діяльності	0,35	0,14	0,15	0,21	0,25
Показники фінансової стійкості					
Коефіцієнт фінансової автономії	0,66	0,70	0,65	0,69	0,65
Коефіцієнт фінансової залежності	1,51	1,43	1,54	1,46	1,55
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,58	0,62	0,67	0,66	0,78
Коефіцієнт фінансової стабільності	4,47	5,00	1,85	2,18	1,83
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,07	0,36	0,31	0,19	0,36
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,34	0,54	0,38	0,36	0,51
Коефіцієнт покриття	2,72	3,26	2,82	2,79	3,21
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,00	1,10	1,00	0,79	0,90
Показники ділової активності					
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,06	0,04	0,04	0,07	0,03
Коефіцієнт оборотності активів	0,19	0,17	0,18	0,19	0,12
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	4,82	6,30	4,43	6,24	5,07
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,96	4,22	14,14	6,71	10,50
Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів	0,04	0,03	0,03	0,05	0,02
Коефіцієнт оборотності готової продукції	9,73	8,69	7,18	6,97	3,49

Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	0,32	0,28	0,27	0,27	0,16
--	------	------	------	------	------

Примітка: сформовано автором на основі (Офіційний сайт ПАТ «Мотор Січ»)

Третє підприємство, взяте нами для аналізу показало найнижчі показники. Рентабельність діяльності підприємства, власного та позикового капіталу й операційних витрат подано у від'ємному значенні. Це свідчить про нерентабельність даних показників. Також, ми можемо спостерігати збільшення фінансової залежності підприємства (табл. 2.4).

Табл. 2.4. – Показники конкурентоспроможності

ПрАТ «ЗАВОД МГТ» за 2014-2018 рр.

Назва показників	2014	2015	2016	2017	2018
Показники рентабельності					
Рентабельність власного капіталу	0,01	0,004	-0,0003	-0,03	-0,01
Рентабельність позикового капіталу	0,11	0,07	-0,01	-0,63	-0,12
Рентабельність продукції	0,07	0,06	0,04	0,04	0,11
Рентабельність операційних витрат	0,02	0,01	-0,004	-0,09	-0,03
Рентабельності діяльності	0,02	0,01	0,003	-0,11	-0,04
Показники фінансової стійкості					
Коефіцієнт фінансової автономії	0,80	0,90	0,93	0,91	0,82
Коефіцієнт фінансової залежності	1,25	1,11	1,08	1,10	1,21
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,92	0,91	0,88	0,90	0,92
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,98	8,96	12,42	10,27	4,68
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,0001	0,44	0,61	0,58	0,30
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,85	1,52	7,87	3,15	1,57
Коефіцієнт покриття	5,47	15,47	28,88	23,12	7,16
Коефіцієнт поточної ліквідності	3,56	5,84	13,97	11,22	2,75
Показники ділової активності					
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,01	0,003	-0,001	-0,03	0,43
Коефіцієнт оборотності активів	0,67	0,56	0,28	0,31	0,26
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	6,30	9,89	6,51	4,65	7,13
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	17,05	42,32	39,47	36,17	8,44
Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів	0,01	0,003	-0,0003	-0,03	-0,01
Коефіцієнт оборотності готової продукції	7,22	3,39	1,27	1,24	1,05
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	1,47	1,25	0,66	0,72	0,61

Примітка: сформовано автором на основі (Офіційний сайт ПрАТ «ЗАВОД МГТ»)

Дослідивши дані підприємства, ми можемо зробити висновок, що ці підприємства не є конкурентоспроможними. А тому вимагають

удосконалення політики управління та розробки методів підвищення конкурентоспроможності своєї продукції.

3. ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

3.1. Напрями покращення управління інвестиційною діяльністю як фактором забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

В ході дослідження було виявлено, що не існує єдиного загальноприйнятого механізму прийняття рішення щодо інвестування в проекти підприємств. Економіка України перебуває на шляху реформації, що потребує нових наукових досліджень щодо формування управління інвестиційною діяльністю підприємств. Особливої уваги вимагають ті підприємства, які знаходяться у кризовому стані.

Сучасні методи оцінки інвестиційної діяльності підприємств, як показує практика, спрямовані на локальне визначення їх ефективності, не створюючи єдиного механізму. Тому слід врахувати ризики в розраховані інвестиційних вкладень та визначити подальший розвиток формування цілісної системи забезпечення надійності, вдосконалення підходів до інвестування підприємств й оптимізації наслідків інвестування.

Розгляд шляхів і пропозицій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності дозволяє зосередитись на наступних проблемах:

- розробка системи державного управління інвестиційною діяльністю;
- визначення пріоритетів на рівні держави, регіону та галузі, зокрема;
- створення сприятливого інвестиційного середовища;
- розвиток джерел фінансування інвестицій.

Що стосується підвищення ефективності інвестиційної діяльності України, тут варто діяти наступним чином:

- визначити пріоритети та задіяти механізм реалізації інвестицій;

- підтримувати вітчизняним виробником та конкурентоспроможність їхньої продукції, в результаті чого відбудеться витіснення імпортованих товарів і заміна їх на вітчизняні;
- впровадити механізм гарантування і страхування усіх видів інвестицій від можливих ризиків;
- удосконалення системи державної експертизи інвестиційних проектів, забезпечуючи їм підтримку з боку держави;
- глибоке вивчення і впровадження досвіду інвестування у країн Європи та країн світу.

Щоб покращити інвестиційне середовище України, необхідно переглянути та вдосконалити законодавство країн, забезпечити ефективну діяльність судової влади, позбавитися від злочинності та корупції. Ця реформація повинна відбуватися одночасно з важливими структурними зрушеннями - вирівнюванням умов конкуренції та подальшою лібералізацією економіки. Загальнодержавні та місцеві органи влади не повинні жодним чином підтримувати підприємства, діяльність яких є неефективною та збитковою. Виникає гостра потреба у створенні повноцінної інвестиційної інфраструктури, що в перш за все буде виконувати функцію накопичення та розподілу капітальних інвестицій. Сюди можна віднести банки, страхові компанії, різні фонди, фондовий ринок тощо. Необхідно забезпечити інвесторам можливість знизити чи взагалі усунути будь які ризики при вкладенні шляхом використання фінансових та правових інструментів, що прийняті по всьому світі.

Створення сприятливого інвестиційного середовища та посилення механізму мотивації довгострокового вкладення коштів пов'язане з використанням як ринкових заходів, так і заходів щодо централізованого державного регулювання інвестиційної діяльності. Ключовий принцип державної політики по відношенню до внутрішніх інвесторів полягає у тому, щоб, не втручаючись в їх діяльність, максимально сприяти підвищенню їх

інвестиційної активності та забезпеченню надійного захисту вкладених коштів.

Під час управління процесом формування інвестиційних ресурсів необхідно визначити загальний обсяг необхідних інвестиційних ресурсів, обрати ефективний метод фінансування інвестиційної діяльності, забезпечити максимальний обсяг залучених власних інвестиційних ресурсів з внутрішніх та зовнішніх джерел, визначити оптимальне співвідношення капіталу та забезпечення мінімальної вартості залучених інвестиційних ресурсів із різних джерел.

3.2. Заходи щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств.

В сучасній економічній науці поняття конкурентоспроможності займає центральне місце, адже з нею пов'язана успішність діяльності суб'єктів конкурентних відносин, ефективністю та стабільністю при розвитку ринкових відносин.

Основними шляхами вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням конкурентоспроможності підприємства, є: детальний аналіз попиту споживачів та аналіз конкурентів; рекламна політика; створення нової продукції, послуг та покращення їх якісних характеристик; модернізація технологій виробництва та обладнання; пошук нових методів скорочення витрат; вдосконалення обслуговування у процесі купівлі та післяпродажного сервісу; підвищення якості управління; удосконалення зв'язків із зовнішнім середовищем; удосконалення організації інноваційної діяльності; впровадження нових інформаційних технологій; впровадження нових фінансових і облікових технологій; аналіз ресурсоефективності товару в процесі його створення і впровадження ресурсозберігаючих технологій; підвищення організаційно-технічного рівня виробництва; удосконалення маркетингових та логістичних заходів.

Ще одним ключовими факторами підвищення конкурентоспроможності підприємства є зниження витрат, та системний поділ організації діяльності на підприємстві.

В ході даного дослідження можна виокремити заходи підвищення конкурентоспроможності, а саме:

- нарощування обсягів виробництва та розширення асортименту продукції, підвищення її якості та конкурентноздатності;
- модернізація виробничого процесу;
- посилена увага до зменшення витрат підприємства;
- плідна робота з потенційними замовниками для максимально точного визначення рівня технічних та технологічних вимог до продукції;
- залучення додаткових фінансових ресурсів шляхом укладання договорів, що передбачають поетапну оплату виготовленої продукції.

ВИСНОВОК

В результаті дослідження було встановлено залежність конкурентоспроможності підприємства від кількості залучених капітальних інвестицій та їхньої ефективності.

Ми проаналізували поняття «інвестиції» та «конкурентоспроможність». Було вивчено думки різних вчених щодо поняття конкурентоспроможності. Запропонували власний розуміння цих двох понять.

Розглянувши різні методи оцінки інвестиційної діяльності, ми дійшли висновку, що найбільш ефективнішим є їх застосування разом. Не можна виділити один із методів, адже кожен із них дає нам різні дані. Тому при оцінці ефективності інвестицій доцільніше застосовувати одразу декілька методів, що сприятиме отриманню чіткіших результатів.

При вивченні проблем залучення капітальних інвестицій, ми виокремили відсутність цілісної ефективної системи, яка могла б сприяти побудові міцних стосунків між суб'єктами інвестиційної діяльності в Україні. Гострим залишається питання довіри інвесторів та забезпечення їх гарантіями. Було запропоновано методи вирішення даних проблем.

Ми проаналізували декілька діючих підприємств Запорізького регіону, щоб на їхньому прикладі оцінити конкурентоспроможність в цілому. Як показав аналіз, усі взяті підприємства на даний момент не є конкурентоспроможними і вимагають удосконалення стратегії розвитку або ж перехід до нової, більш ефективної, ніж попередня.

Отже, на конкурентоспроможність підприємства впливає чимало як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Інвестиційна діяльність підприємства посідає одне з ключових місць при конкурентній боротьбі. Окрім власних, підприємства відчувають гостру потребу у залученні інвестицій з інших країн. Як показало дослідження, Запорізький регіон є досить привабливим для іноземних інвесторів, що дає змогу значно підвищити рівень економіки.

На сьогоднішній день інвестиційний ринок України є досить слабким та ненадійним. Його діяльність є малоефективною, відсутня єдина система діяльності на ньому. Це є перешкодою для активної співпраці між підприємствами та потенційними інвесторами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безродна С. М., Миськова. Н. В. Інвестування: навч. посібник. Чернівці, 2013.
2. Про інвестиційну діяльність: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
3. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Скударь Г.М. Управление конкурентоспособностью крупного АО: проблемы и решения / Г.М. Скударь. – К. : Наук. думка, 1999. – 496 с.
5. Ермолов М.О. Чем отличается конкурентоспособность фирмы от конкурентоспособности товара / М.О. Ермолов. – М. : Мысль, 1990. – 229 с.
6. Азоев Г.Л. Конкурентные преимущества фирмы / Г.Л. Азоев, А.П. Челенков. – М. : Новости, 2006. – 267 с.
7. Перцовский Н.И. Международный маркетинг: учеб. пособие / И.А. Спиридонов, С.В. Барсукова; под ред. Н.И. Перцовского. – М. : Высшая школа, 2001. – 239 с.
8. Беленький П.Ю. Дослідження проблем конкурентоспроможності / П.Ю. Беленький // Вісник НАН України. – 2007. – № 5. – С. 9-18.
9. Юзвович Л.И., Дегтярев С.А., Князева Е.Г. Инвестиции: учебник для вузов / под ред. – Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2016. – 543 с
10. Дубик Е.А. Вестник ЧГУ. 2013 № 8(229). Экономика, вып. 40. С. 32-36
11. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: навч. посібник – К.: Знання – Прес, 2003. – 622 с. – (КНУ ім. Т. Шевченка 170 років).
12. Єгорова О.М. Методичні засади оцінки ефективності інвестиційної діяльності торговельного підприємства. *Вісник Харківського державного університету харчування та торгівлі «Молодий вчений»*. 2018. Вип.7 (59)

13. Веллінгтон Дж. Конкурентоспроможність транснаціональних корпорацій. Бліц– Інформ, Київ, Україна. 2009.
14. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства. *Studfile*: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/5720701/page:30/>
15. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. *Studin*: веб-сайт. URL: <https://studin.ru/all/ekonomicheskaya-teoriya/nacionalni-zaoshadzhennya-investycii-ukrainy/teoriya/ponyattya>
16. Тебенко В.М. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ. Вісник Таврійського ДАТУ. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/2959/1/1.%20Інвестиц%20привабливість.pdf>
17. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
18. Іноземні інвестиції в економіку Запорізької області. *Акцент*: веб-сайт. URL: <https://akzent.zp.ua/inozemni-investitsiyi-v-ekonomiku-zaporizkoyi-oblasti-zrosli-majzhe-na-40/>
19. Шаховська Л.Н. Взаємозв'язок конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості України. Вісник « Інвестиційна діяльність і фондови ринки». URL: http://www.rusnauka.com/33_NIEK_2008/Economics/37187.doc.htm
20. Формирование конкурентной позиции предприятия в условиях кризиса: Монография / А. Н. Тищенко, Ю.Б. Иванов, Н. А. Кизим, Е. В. Ревенко, Т. М. ЧечетоваТерашвили / Под общ. ред. А. Н Тищенко.– Х. : ИД «ИНЖЭК», 2007.– 376 с.
21. Річнийзвіт ПАТ "Запоріжсталь". URL: <https://zaporizhstal.com/investoram/otchetnost/>
22. Зеленицька Ю.Г. Формування конкурентоспроможності промислового підприємства: диплом. п-т на здобуття осв. ступення м-ра. 2018.